

Ruimte voor vernieuwing

Vernieuwing voor ruimte

Uitgangspunten Kadernota Cultuur gemeente Groningen

cultuurnotaperiode 2013-2016

De verhoudingen in de cultuursector veranderen in snel tempo. Zonder ingrijpende vernieuwing is het niet mogelijk het hoogwaardige culturele voorzieningenniveau in de stad op peil te houden. Waar moet worden bezuinigd, ontstaat schaarste. Dat dwingt ons ertoe nieuwe wegen te zoeken om onze doelen te bereiken.

1. Collegeprogramma.

In ons collegeprogramma 2010-2014 verwoorden wij onze ambities op het terrein van kunst en cultuur:

1. *Groningen blijvend in de top 5 cultuursteden van Nederland:* een belangrijke kwaliteit van Groningen is dat er altijd wel wat gebeurt. Groningen bruist! En dat moet zo blijven;
2. *een breed aanbod aan culturele voorzieningen:* de stad moet een breed spectrum aan culturele voorzieningen bezitten;
3. *voortzetten ontwikkeling Forum/Oostwand Grote Markt:* de bouw van het Forum en de ingrepen in de Oostwand van de Grote Markt beschouwen we als een samenhangend project, gericht op de versterking van de (culturele) aantrekkingskracht;
4. *bevorderen van deelname aan cultuur en sport door alle Stadgers:* wij vinden het belangrijk dat alle Stadgers deelnemen aan cultuur en sport. Dat maken we in de eerste plaats mogelijk met onze voorzieningen, daarnaast richten we ons ook met specifieke programma's en activiteiten op doelgroepen die uit zichzelf minder gemakkelijk meedoen.

2. Inleiding.

In de afgelopen periode hebben we geïnvesteerd om de basis in de cultuursector op orde te krijgen. Een aantal specifieke voorzieningen kreeg meer financiële armslag om de organisatie te versterken. Het cultuurbereik werd vergroot door bewoners in de eigen wijk actief te betrekken bij cultuur via De wijk als werkplaats. Een aantal talenten in de stad kon profiteren van de springplankfunctie van Groningse Nieuwe. En last but not least versterkten we het potentieel van de creatieve economie met een investering in werkruimte in het Ebbingekwartier.

De komende jaren staan de cultuursector grote ingrepen te wachten. Aan de gestage groei van de laatste decennia op landelijk niveau komt voorlopig een einde. In allerlei sectoren en vanuit alle overheidslagen wordt fors bezuinigd om de overheidsfinanciën op orde te krijgen - ook op kunst en cultuur. Het cultuurbeleid van Groningen is nauw verweven met dat van het Rijk en de provincie. Een aanzienlijk aantal culturele instellingen in de stad wordt door provincie of Rijk (mede-)gesubsidieerd. Het Rijk wil met ingang van 2013 circa 200 miljoen euro bezuinigen op cultuur en het beleidskader ingrijpend veranderen. Dit leidde al tot het besluit de BTW op podiumkunstkaartjes te verhogen en de cultuurkaart in het voortgezet onderwijs af te schaffen. Het aantal instellingen in de basisinfrastructuur wordt teruggebracht. De overige instellingen worden rechtstreeks doorverwezen naar de fondsen (o.a. Nederlands Fonds voor Podiumkunsten). Deze fondsen krijgen echter minder budget en meer aanvragen,

waardoor nog meer instellingen geraakt zullen worden. Daarnaast dwingen de Rijksbezuinigingen op de maatschappelijke banen ons ertoe de gesubsidieerde ID- en WIW banen af te bouwen. Veel culturele instellingen zijn voor hun functioneren afhankelijk van deze banen.

In het lobbydocument van het Noordelijk Landsdeel dat wij voorlegden aan de Raad voor Cultuur en staatssecretaris Zijlstra van OCW hebben wij als Noorden onze ambitie verwoord. Wij hebben het Rijk gevraagd onze topinstellingen te blijven ondersteunen en de al ijle infrastructuur niet verder te ondermijnen.

De Kunstraad Groningen bracht op 2 mei jl. advies uit over de beleidsplannen voor de provinciale cultuurnota 2013-2016. De provincie stelde de kaders voor het cultuurbeleid vast in juni 2010 en besloot tot een bezuiniging van 23% en aanscherping van de criteria. Voor de professionele kunsten in de stad vindt de provincie vooral de bijdrage van cultuur aan de economie en het toerisme van belang. De provincie koos in verband met aangekondigde bezuinigingen voor een vervroegde procedure en presenteert augustus 2011 zijn ontwerp-nota en de definitieve nota in december 2011. De Kunstraad adviseerde de provincie de omvang van de bezuinigingen te herzien. Provinciale Staten nam in juni jl. een motie aan voor aanvullend budget van in totaal een half miljoen voor de hele sector. Het is nog niet duidelijk waaraan dit extra budget besteed wordt. In onze brief van 26 mei jl. aan uw raad gingen wij meer uitgebreid in op de gevolgen van de adviezen van de Raad voor Cultuur en de Kunstraad. Het is duidelijk dat onze culturele infrastructuur zich in een zorgelijke situatie bevindt door de aangekondigde bezuinigingen van Rijk en provincie. Het is niet mogelijk met het beschikbare gemeentelijke budget de volledige infrastructuur overeind te houden. Als gemeentebestuur zijn wij hierdoor genoodzaakt scherpe keuzes te maken voor de komende cultuurperiode. Wij gaan uit van onze eigen visie op cultuur in de stad Groningen. Wij laten ons niet leiden door de beslissingen van het Rijk en de provincie Groningen, maar deze hebben wel gevolgen voor ons uiteindelijke besluit. Waar mogelijk stemmen wij onze keuzes af.

De nieuwe cultuurnota staat door de bezuinigingen in het teken van vernieuwing. Door minder instellingen te subsidiëren ontstaat ook echt ruimte voor vernieuwing. Een opgave die we voortvarend moeten oppakken: geen kaasschaafmethode, maar bewust kiezen op basis van onze criteria. We vinden het belangrijk dat de instellingen voldoende budget krijgen om op een goede manier te functioneren. Daarbij zetten wij in op "vernieuwing voor ruimte". De bezuinigingen bieden ook mogelijkheden om verbeteringen door te voeren. We verwachten van culturele organisaties een zakelijke instelling, een proactieve houding als het gaat om alternatieve verdienmodellen en een forse inspanning op het gebied van bereik, zichtbaarheid en educatie. Zonder ingrijpende vernieuwing is het niet mogelijk het culturele voorzieningenniveau op peil te houden en het draagvlak voor kunst en cultuur in de samenleving te vergroten.

Deze kadernota geeft onze visie weer en de doelen die we de komende cultuurperiode met ons beleid willen halen. Zij stelt de kaders op basis waarvan wij onze afwegingen maken en is richtinggevend voor de instellingen die een bijdrage vragen uit het cultuurnotabudget. Van deze instellingen vragen wij een beleidsplan waarin zij

aangeven hoe zij een bijdrage willen leveren aan het realiseren van de stadsdoelen op het gebied van kunst en cultuur.

De huidige cultuurnota *Cultuurstad Groningen: gewoon bijzonder!* loopt af op 31 december 2012. Op 1 januari 2013 gaat de nieuwe cultuurnota voor de periode 2013-2016 in. Deze kadernota gaat vooral om de wat-vraag: wat willen wij de komende jaren bereiken. De cultuurnota gaat vooral over de hoe-vraag: hoe gaan gemeente en culturele instellingen aan de doelstellingen werken, hoe worden de hiervoor beschikbare middelen verdeeld en hoe wordt gemeten of de doelstellingen worden gerealiseerd.

3. Waarde van kunst en cultuur.

Mensen hebben het vermogen de wereld om ons heen te verbeelden en te duiden. Door die verbeelding met anderen te communiceren, ontstaat een gedeelde visie op de wereld en worden emoties verwoord. Zo ontstaat cultuur. Door cultuur kunnen mensen zich binden. Kunstenaars leveren daarbij de iconen, door hun oorspronkelijke manier van kijken en verbeelden van emoties, en door hun talent en vakmanschap om die vorm te geven.

Het karakter van een samenleving lees je af aan haar kunst en cultuur. In een open samenleving als de onze is ruimte voor verscheidenheid, is de cultuur veelzijdig en krijgen kunstenaars de ruimte om met hun verbeelding bij te dragen aan de vormgeving van onze cultuur en het debat daarover. Het is belangrijk te weten waar we vandaan komen en hoe onze cultuur zich heeft ontwikkeld tot wat die nu is. Dat draagt bij aan het vermogen de wereld van nu te duiden en geeft inzicht in de achtergrond van onze samenleving.

Kunst en cultuur zijn belangrijke ingrediënten in onze vrijetijdseconomie en hebben alleen maar aan belang gewonnen. Kunst en cultuur dragen bij aan woon- en leefklimaat van bewoners en het vestigingsklimaat van bedrijven. Een interessant cultureel aanbod en vooral cultureel interessante podia zijn van invloed op de huizenprijzen. Mensen wonen graag in de buurt van culturele voorzieningen en zijn bereid daar meer voor te betalen. Bezoekers van culturele instellingen en evenementen geven geld uit in de stad. Cultuur trekt kapitaal aan en genereert werkgelegenheid in de cultuursector en de toeleveringsindustrie. Investeren in cultuur is investeren in de stad. De creatieve industrie is een belangrijke aanjager van nieuwe initiatieven.

4. Positiebepaling.

Groningen is een eigenzinnige, tolerante en bruisende (universiteits)stad, waar kunst en cultuur vanzelfsprekend onderdeel zijn van het leven. Door de excentrische ligging van de stad als baken in een tamelijk leeg achterland, is een eigen en zelfbewust cultureel klimaat ontstaan, met een belangrijke economische waarde en spin-off. Virtueel met de hele wereld verbonden, fysiek alles op loop- en fietsafstand, biedt de stad het beste van twee werelden.

Groningen heeft een groot potentieel aan kennis en creativiteit vanwege de grote aantallen studenten en is daarom City of Talent, een voedingsbodem voor nieuwe ideeën en nieuwe culturele uitingsvormen. Een nog steeds groeiend aantal studenten

kies Groningen als stad om te studeren en haar talenten te ontwikkelen. Groningen is de jongste stad van Nederland, met een intensief uitgaansleven en een uitgebreide culturele programmering met een mix van experiment en traditie. Het kunstvak- onderwijs en de kunstenaars die hier wonen en werken, geven de stad een extra creatieve impuls. De stad zet deze kwaliteiten in om nieuwe inwoners aan te trekken en om een attractief woonklimaat te bieden. Kunst verbetert de demografische opbouw en de inkomensspreiding in de stad en maakt deze daarmee bestendig voor de toekomst. Groningen is wat betreft de grootte van de creatieve beroepsbevolking de 6e stad in Nederland.

De huidige positie van Groningen in het culturele landschap van het Noorden is mede te danken aan stimulerend overheidsbeleid op dit terrein, dat na de Tweede Wereldoorlog op gang kwam. Zowel het Rijk, de stad als de provincie hebben hieraan bijgedragen, maar de grootste inspanningen om de stad te brengen waar die nu is, zijn verricht door de kunstsector zelf: door geïnspireerde kunstenaars en culturele ondernemers die kozen voor kwaliteit en authenticiteit.

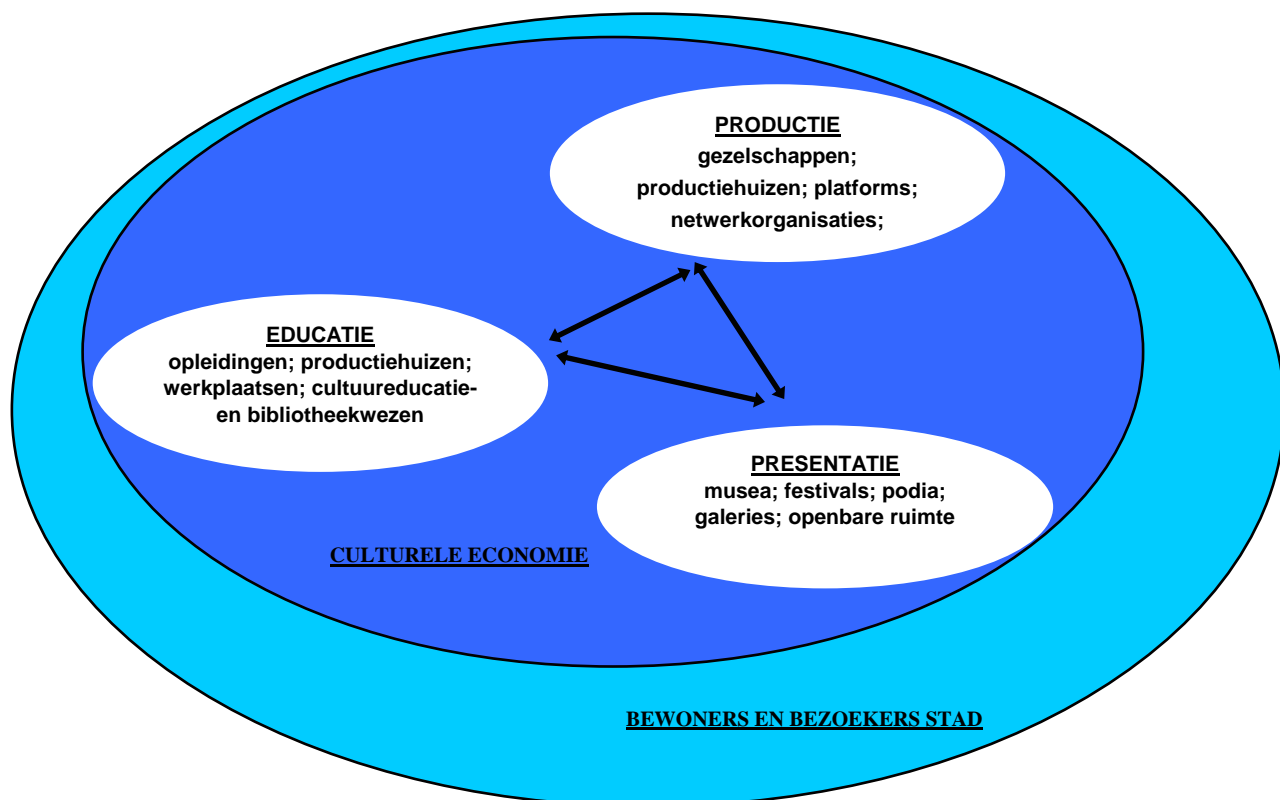
Groningen is een cultureel kernpunt voor het Noorden, met een interne samenhang aan voorzieningen op het gebied van aanbod, afname, opleiding, ontwikkeling, doorstroming, coproducties en uitwisseling. Bovendien is Groningen één van de culturele "hotspots" in Nederland. Dit geeft goed onze positie aan, maar het schept tegelijkertijd ook een grote verantwoordelijkheid. Investerings in cultuur zijn noodzakelijk om deze positie te behouden.

5. Een manier van kijken: de culturele keten.

Om nauwkeuriger naar de Groningse culturele sector te kunnen kijken en de onderlinge samenhang tussen de onderdelen beter in beeld te krijgen, werken wij deze periode met het analysemodel van de culturele keten. Wij vragen ook de Kunstraad (en de overheden die de Groningse kunstinstituten mede subsidiëren) op deze manier de infrastructuur van onze stad te bezien.

Deze bestaat uit een samenhangende keten van voorzieningen die zich richten op de functies leren, produceren en presenteren. Deze "schakels" zijn ieder afzonderlijk opgebouwd als een piramide. Aan de top bevinden zich de *highlights*: de manifestaties en instellingen die de stad nationaal en internationaal cachet geven. Deze top wordt permanent door een middensegment gevoed met kennis, talent, innovatie. De instellingen in het middensegment bevorderen de doorstroming van talent, netwerkvorming, professionalisering en de zichtbaarheid van cultuur. Tot slot rust het geheel op een basis van individuele cultuurdeelnemers, variërend van amateur tot professioneel. Tot deze basis behoren ook scholen, verenigingen, wijkorganisaties.

Het functioneren van de keten is gebaseerd op samenhang en samenwerking. Top, midden en basis staan in voortdurende wisselwerking met elkaar en met de "buitenwereld". Hoe breder de basis, hoe groter de kans op ontdekking en doorstroming van nieuw talent, het draagvlak voor toonaangevende manifestaties en gezelschappen, en de kans op nieuwe impulsen voor de stedelijke economie. Andersom draagt de top weer bij aan de belangstelling, het draagvlak, het bereik en de economische spin-off van kunst en cultuur.

De culturele keten in essentie

6. Culturele ketens in Groningen.

Wat Groningen bijzonder maakt, is dat de culturele keten - van creatie, productie en presentatie - hier in zijn volle omvang en voor vrijwel alle disciplines aanwezig is. Dankzij deze keten ontstaat een goed productieklimaat. Of het nu gaat om toneel, dans of beeldende kunst, talloze instellingen zetten zich in voor de educatie, productie en presentatie van kunst en cultuur. Alle Stadgers kunnen op school, in de wijk of elders kennismaken met kunst en cultuur, en de eerste stappen zetten naar beoefening. De diverse opleidingen scholen de talenten van morgen. In productiehuizen en werkplaatsen ontwikkelen zij zich verder tot zelfstandige producenten. Vanuit deze kweekvijver worden de podiumkunstgezelschappen en de culturele organisaties in Groningen, maar ook ver daarbuiten, gevoed. Onze stad neemt zo niet alleen culturele producties af die elders zijn gemaakt, er komen ook nieuwe producten tot stand: vaak kwalitatief hoogstaand en geregeld van bijzondere signatuur. Het resultaat is te bewonderen op de podia, musea en festivals in de stad, en dient weer als inspiratiebron voor anderen. Dankzij de culturele keten is Groningen als dynamische cultuurstad interessant voor toeristen en nieuwe bewoners en daarmee aantrekkelijk voor het bedrijfsleven.

Bekijken we de opbouw van de verschillende culturele ketens in Groningen nader, dan blijkt dat we in de sectoren muziek, beeldende kunst en letteren op dit moment nog een complete keten hebben.

Bij theater ontbreekt een vakopleiding, in de sector dans is alleen een vakopleiding voor showmusicaldans. In beide sectoren zijn wel mogelijk-heden voor talentontwikkeling. We signaleren een aantal knelpunten.

6.1. Knelpunten in de culturele keten.

Podiumkunsten.

De landelijke stelselwijziging en de rijks- en provinciale bezuinigingen slaan een bres in de keten van voorzieningen in de stad en treffen vooral de podiumkunsten en de beeldende kunst. Wij willen de functies presentatie, productie, educatie en talentontwikkeling in stand houden, maar kunnen niet garanderen dat alle organisaties overeind blijven. Om zo sterk mogelijk uit deze bezuinigingsronde te komen is het nodig dat organisaties hun krachten bundelen. Belangrijke knelpunten:

- Er is nog onvoldoende inzicht in de kansen om effectiever te opereren, zowel op het gebied van organisatie, talentontwikkeling, publieksbereik en educatie. Wij willen dat in de stad:
 - o podia hun programmering zoveel mogelijk afstemmen, om dubbelingen en hiaten in het aanbod te voorkomen;
 - o podia, productiehuis en gezelschappen hun krachten bundelen op het gebied van organisatie, inkoop, programmering, horeca, marketing en back-office.
 - o hierdoor synergie en kostenbesparingen worden gerealiseerd.
- Het Rijk brengt de functie talentontwikkeling onder bij de grote gezelschappen en de productiehuizen wordt uit de landelijke basisinfrastructuur geschrapt. Daarnaast bezuinigt ook de provincie. De doorstroom van jong talent in de keten kan door de beleidswijzigingen bij Rijk en provincie onder druk komen te staan. Wij willen dat
 - o de functie talentontwikkeling in de stad behouden blijft.
- De functie educatie is bij een aantal podiumkunstinstanties nog onvoldoende. Investeren in educatie is belangrijk voor ontwikkeling van kinderen en volwassenen en genereert nieuw publiek. Wij eisen dat:
 - o alle podiumgezelschappen en podia zorg dragen voor een eigen of gezamenlijk educatief aanbod.

Beeldende kunst.

- In de beeldende kunst vallen het grote aanbod en de diversiteit van gesubsidieerde instellingen op. Het aanbod is verspreid, kleinschalig, niet altijd zichtbaar en trekt onvoldoende groot en divers publiek. We willen in de stad:
 - o de zichtbaarheid en het publieksbereik vergroten.

Erfgoed.

In de erfgoedsector is de positie van de kleine musea zwak. We formuleren in de cultuurnota een visie op de toekomst van de kleinere Groninger musea.

Huisvesting.

De huisvesting is voor een aantal instellingen in de keten al jaren aandachtspunt. Het ontbreekt de sector aan middelen om dit voortvarend aan te pakken. Daarbij leiden bezuinigingen die op de sector afkomen, tot een nieuwe realiteit, die ook gevolgen kan hebben voor accommodatiebehoefte. Wij zien het als onze taak als regisseur van de stedelijke ruimte strategieën in te zetten waarbij we meerdere doelen kunnen dienen. Zo

kan cultuur een rol spelen bij in- en uitbreidingslocaties en zoeken we naar functionele combinaties waarbij cultuur kan worden ingezet in gebiedsontwikkeling.

We gaan we (tijdelijk) leegstaande ruimtes van onze gemeente of marktpartijen meer benutten in relatie tot de vraag van de creatieve sector. Hiermee versterken we de economische potentie van cultuur.

Adviesaanvraag Kunstraad.

Op basis van deze analyse in vogelvlucht vragen we de Kunstraad te verzoeken om in oktober 2011 twee adviezen uit te brengen. We vragen om in die adviezen een visie te schetsen op de gewenste ontwikkelingen in de Podiumkunsten en de Beeldende Kunst, mede in relatie tot de accommodatiebehoefte. Deze adviezen kunnen nog input zijn voor de beleidsplannen die de instellingen per 1 december 2011 moeten indienen. De vragen aan de Kunstraad zijn geformuleerd in paragraaf 13.3.

7. Onze visie: vernieuwen en ruimte creëren.

7.1. Visie.

De Groningse culturele infrastructuur is van hoge kwaliteit en heeft een bijzonder authentiek karakter. Centraal staat onze ambitie om Top 5-cultuurstad van Nederland te worden. In Groningen heeft iedere dag een bijzondere culturele activiteit plaats, waardoor het een grote aantrekkingskracht heeft op toeristen en de regio, en een aantrekkelijk vestigingsklimaat ontstaat. De culturele instellingen weten de burgers, bedrijven en organisaties van de stad te raken en zo te betrekken bij kunst en cultuur. In Groningen is de culturele keten in zijn volle omvang en gevarieerdheid aanwezig. Cultuur creëert een hoge economische spin-off en er is een wisselwerking tussen cultuur en economie. Groningen is een stad is waar kunstenaars graag wonen, werken en zich ontwikkelen, in wisselwerking met hun omgeving. Als lokale overheid faciliteren wij dat alle inwoners kunnen deelnemen aan kunst en cultuur en zich ontwikkelen tot culturele burgers. We zien erop toe dat kinderen en jongeren voldoende culturele bagage krijgen om op de toekomst in onze samenleving te zijn voorbereid. Daarmee dragen we bij aan een goed geïnformeerde stedelijke samenleving en een levendig cultureel klimaat, waarin het voor iedereen prettig is om te wonen, te werken en zich te ontwikkelen.

Groningen behoort tot de acht belangrijkste cultuursteden van Nederland. Onze Top 5-ambitie is ambitieus. We blijven inzetten op versterking van de kwaliteiten van Groningen als cultuurstad en op erkenning vanaf 2014 als geografisch kernpunt binnen de landelijke culturele basisinfrastructuur. Groningen ambieert te allen tijde een cultureel aanbod te hebben dat liefhebbers van kwaliteit en oorspronkelijkheid aantrekt. Daarnaast zijn wij ervan overtuigd dat de creatieve economie bijdraagt aan de ontwikkeling van de stad, aan de individuele ontplooiing, de maatschappelijke participatie en de sociaaleconomische positie van mensen. Steden met veel cultuur hebben niet alleen de grootste aantrekkingskracht op verhuizende huishoudens, ze doen het ook economisch en sociaal beter: "werken volgt wonen". Daarom willen wij de creatieve bedrijvigheid in de stad maximaal de ruimte geven.

7.2. Presentatie.

Om de afname van het aanbod van cultuur te garanderen, ondersteunen we meerdere podia, musea en expositieruimtes. Ook de stad zelf is een podium voor beeldende kunst, evenementen en festivals in de openbare ruimte. Op de podia wordt kwalitatief en artistiek hoogwaardig aanbod uit binnen- en buitenland geprogrammeerd. Er is

daarnaast ruimte voor het tonen van lokale en regionale producties van zowel talent dat zich professioneel wil ontwikkelen als van ambitieuze amateurs.

7.3. Productie.

Naast een divers en onderscheidend cultureel aanbod is het vanuit de ketengedachte ook noodzakelijk een aantrekkelijk productieklimaat te hebben. De ligging van Groningen draagt ertoe bij dat talent tot wasdom kan komen. De komende jaren willen we dit blijven benutten om talent de ruimte te bieden zich in de luwte te ontwikkelen. Voor Groningen als City of Talent is het belangrijk dat er niet alleen cultuur wordt geïmporteerd, maar ook dat er ook interessante kunst wordt geproduceerd (en geëxporteerd).

7.4. Educatie.

Cultuureducatie bevordert het inzicht in de eigen en andermans cultuur, en stimuleert mensen hun creatieve vermogens aan te spreken. Actieve maar ook passieve cultuurdeelname (bezoek aan voorstellingen, festivals, podia en culturele instellingen) gaan gepaard met de ontwikkeling van competenties. Ook het Rijk stelt educatie als criterium voor opname in de BIS (culturele Basisinfrastructuur) en hier willen wij bij aansluiten. Wij willen dat Groningen een stad is waar iedereen zich cultureel kan ontwikkelen en daarin "carrière" kan maken. Het concept van de culturele loopbaan past binnen de filosofie van een leven lang leren. Dat begint met kennismaking met kunst en cultuur op jonge leeftijd, op een laagdrempelige manier. Het beoefenen van kunst kan op school en in de vrije tijd, en wordt hierdoor net zo vanzelfsprekend als leren lezen of buiten spelen.

7.5. Talentontwikkeling.

Groningen heeft meerdere kunstvakopleidingen, die studenten aantrekken uit de stad, de regio en het (buiten)land. In het voortraject sluit het educatieaanbod in de stad waar mogelijk aan. Het kunstvakonderwijs zorgt voor de talentontwikkeling van de studenten. Het Rijk geeft het kunstvakonderwijs de opdracht de studenten vaardigheden als cultureel ondernemer bij te brengen. Kunst- en cultuurinstellingen en geïnteresseerde bedrijven in onze stad werken samen met het kunstvakonderwijs om talent aan het begin van de professionele carrière kansen te bieden zich te ontwikkelen. Wij dragen daaraan bij met stipendia in verschillende disciplines.

7.6. Participatie.

Wij onderschrijven de visie van de Raad voor Cultuur op het culturele burgerschap: in een steeds complexere en heterogenere samenleving is cultuur onmisbaar als bron voor onderlinge binding en zingeving. De culturele burger beschikt over de vaardigheden zich te bewegen in onze gemedialiseerde samenleving. Daartoe moet er ruimte zijn om innovatieve participatiestrategieën te ontwikkelen. Door ons gesubsidieerde instellingen hebben aandacht voor de samenleving waarin zij acteren, en betrekken het publiek en partijen als het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties actief bij kunst en cultuur.

7.7. Economie.

Andersom zien wij het culturele profiel van onze stad als een aantrekkelijke meerwaarde voor het bedrijfsleven in de regio, niet alleen vanwege de impuls van kunst

en cultuur voor economie en vestigingsklimaat, maar ook als creatieve bron.

Vanuit de gemeenschappelijke belangen van de stad, haar bewoners, de cultuursector en het bedrijfsleven zien wij een versterkte relatie tussen al deze partijen als belangrijke kans voor Groningen. De komende periode willen wij hierin gezamenlijk met cultuursector en bedrijfsleven investeren.

8. Drie doelstellingen cultuurbeleid.

In de nieuwe periode zetten we binnen het cultuurbeleid in aansluiting op onze visie, in op de volgende drie doelstellingen:

8.1. Kwaliteit en authenticiteit.

Groningen is een stad met een rijke culturele infrastructuur met een bijzonder authentiek karakter. Groningen heeft hierdoor een grote aantrekkingskracht op liefhebbers van kwaliteit en oorspronkelijkheid. De kwaliteit van de Groningse cultuur vertaalt zich ook in de organisatie van de culturele instellingen: deze is professioneel, proactief, heeft het vermogen extern geld te genereren en zoekt naar een bundeling van krachten.

Subdoelen.

- een kwalitatief hoogwaardig, authentiek, eigenzinnig en divers aanbod dat bijdraagt aan de unieke culturele identiteit van Groningen;
- behoud en toegankelijk maken van de collectie Groningen;
- status als landelijk en regionaal kernpunt;
- instellingen met een sterk artistiek en organisatorisch profiel, in staat draagvlak te genereren door externe partners en publiek aan zich te binden, en daardoor met (internationale) uitstraling.

8.2. Vergroten van cultuurbereik, participatie en waarde voor de stad.

Inwoners van de stad zijn "culturele burgers" en worden op alle leeftijden op een laagdrempelige en interactieve wijze gestimuleerd actief of passief deel te nemen aan kunst en cultuur. Ze zijn zich bewust van hun eigen identiteit in relatie tot hun directe leefomgeving en het verleden. Instellingen zoeken actief naar aansluiting met Stadgers en toeristen, en naar natuurlijke samenwerkingspartners in het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. Hiermee vergroten zij hun economische, toeristische en maatschappelijke waarde voor de stad.

Subdoelen.

- voor alle Groningse cultuurinstellingen is educatie een kerntaak;
- een groter percentage Stadgers is - liefst actief - deelnemer;
- een versterkte en wederzijds profijtelijke relatie tussen de cultuursector, het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen.

8.3. Talentontwikkeling.

Groningen is een *City of Talent*. Talentvolle makers en kunstenaars hebben in onze stad de kans om te wonen en te werken, hun werk te presenteren en zich te ontwikkelen. De stad kent een complete keten van talentontwikkeling, productie en presentatie in meerdere disciplines.

Subdoelen.

- Groningen is een culturele broedplaats.
- Een volledige carrière - van opleiding tot productie, presentatie en experiment - is mogelijk in meerdere kunstdisciplines.

9. Uitgangspunten.**9.1. Cultureel ondernemerschap.**

Onze beleidsdoelstellingen kunnen in het huidige tijdsgewricht alleen worden gerealiseerd door kosten te verlagen en inkomsten te verhogen. Bij gelijkblijvende of dalende middelen (van gemeente of andere overheden) vraagt behoud en versterking van het ambitieniveau om een kritische afweging. Meer eigen inkomsten zijn ook noodzakelijk om het draagvlak voor cultuur te verbreden. Zeker in deze tijd van bezuinigingen kan de overheid niet alleen verantwoordelijk zijn voor het in stand houden van culturele voorzieningen: burgers, bedrijven en private fondsen moeten tot uitdrukking brengen dat deze hen ook wat waard zijn. Daarom roepen wij de culturele instellingen op (nog) meer ondernemerschap aan de dag te leggen. Niet alleen voor een goede verhouding tussen eigen inkomsten en subsidies, maar ook om de effecten van cultuur voor de stad te vergroten. Wij vragen de instellingen in hun beleidsplan 2013-2016 aan te geven.

Welk percentage van inkomsten "uit de markt" (dus: niet zijnde afkomstig van een overheid) afkomstig is. Wij sluiten hierbij aan bij de regelgeving van het Rijk voor BIS instellingen waarbij in 2013 minimaal 17,5 % aan eigen inkomsten moet worden behaald met een jaarlijkse stijging van gemiddeld 1%. Voor de podiuminstellingen geldt een minimum van 21,5%.

9.2. Maatschappelijk ondernemen en Publieksbereik.

Wij vinden het belangrijk dat instellingen in verbinding staan met cultuurdeelnemers in alle lagen en wijken van de stad. Dit kan door hen bijvoorbeeld veel meer te betrekken bij de eigen organisatie. Instellingen kunnen dit bereiken door mensen actief te laten meewerken in de organisatie (als vrijwilliger), maar ook door hen een rol te geven als coproductent, als "vriend van..." of als klankbord. Cultuureducatie is een belangrijk middel om meer draagvlak voor cultuur op langere termijn te creëren. Door dit principe van "voor en door de stad" wordt meer draagvlak en betrokkenheid van de gebruikers gecreëerd. Dit leidt tot een breder bereik en waardevermeerdering in meerdere opzichten.

Een partnerschap met een Groningse ondernemer zien wij als een goede methode om nieuwe impulsen te genereren voor de bedrijfsvoering van de instellingen. Wij adviseren instellingen de komende periode op zoek te gaan naar een externe partij die hen op verzoek kan bijstaan bij vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld marketing, fondsenwerving, bedrijfsvoering, inkoop, administratie. Op welke manier aan deze externe advisering vorm en inhoud wordt gegeven laten wij aan de instellingen zelf. Als gemeente willen wij instellingen hierin faciliteren.

We vragen de Kunstraad dan ook te toetsen:

in hoeverre er bij een instelling sprake is van:

- **een proactieve en resultaatgerichte inzet op het gebied van bereik;**
- **aandacht voor (de relevantie van) externe partijen met kennis van marketing, fondsenwerving, bedrijfsvoering, inkoop en administratie;**
- **grensoverschrijdende krachtenbundeling met resultaten op het gebied van bedrijfsvoering en efficiency.**

9.3. Cultuureducatie.

Een culturele loopbaan begint in de kindertijd. In het creëren van cultureel burgerschap hebben culturele instellingen een cruciale rol, als scheppers en hoeders van kunst en cultuur. Belangrijke afnemer is het onderwijs, maar ook volwassenen of andere doelgroepen voor wie kunst en cultuur minder vanzelfsprekend zijn hebben baat bij cultuureducatie. In aansluiting op het Rijk vinden wij cultuureducatie een kerntaak van culturele instellingen. Geen partij kan de waarde van kunst en cultuur beter uit- en overdragen dan de kunstsector zelf. Goede cultuureducatie leidt tot persoonlijke groei en tot vergroting van het maatschappelijke draagvlak voor kunst en cultuur. Investeren in cultuureducatie is een investering in de samenleving én in het toekomstige publiek. Wij vragen de Kunstraad dan ook beleidsplannen van instellingen te toetsen op: **een kwalitatief hoogwaardig aanbod op het gebied van cultuureducatie, tenminste geschikt voor (segmenten van) het onderwijs en voldoende afname van dit aanbod.**

9.4. Grensoverschrijdende samenwerking.

Volgens ons is het onvermijdelijk dat culturele instellingen in de "back office" meer gaan samenwerken om efficiencywinst te boeken. Ook kan dit betere resultaten opleveren doordat kennis en ervaring wordt gebundeld of taken gezamenlijk worden uitbesteed aan een specialist, bijvoorbeeld op het gebied van cultuureducatie. Wij vragen instellingen in hun beleidsplan aan te geven met wie samenwerking wordt aangegaan of geïntensiveerd en wat dit betekent voor de gezamenlijke bedrijfsvoering. Meer samenwerking "aan de voorkant" juichen wij ook toe, al realiseren wij ons dat kunst en cultuur doorgaans baat hebben bij een eigen gezicht en signatuur. Met minder beschikbare subsidie vanuit de overheid kan een fusie echter noodzakelijk zijn om te overleven.

Het bovenlokale, regionale perspectief blijft belangrijk voor het culturele aanbod. Dit geldt zowel voor de inhoud als de wijze waarop we dit in de stad organiseren. Groningen kent een aantal grotere instellingen met een kwalitatief goede en interessante programmering voor de regio. Zij bedienen daarmee een verzorgingsgebied van bijna een miljoen mensen. De stad Groningen en haar grote instellingen kunnen hierin meer optrekken met de omringende steden. De komende periode willen wij op dit vlak nieuwe mogelijkheden verkennen.

Als gemeente willen wij ons ook actiever opstellen in het stimuleren van de samenwerking tussen instellingen die in dezelfde schakel, in verschillende schakels of buiten de schakels actief zijn. Wij willen instellingen de komende jaren begeleiden bij samenwerkingsverbanden en fusies, en nauwer samenwerken met commerciële

partners. Hiertoe houden wij budget vrij binnen de cultuurnota.

We vragen de instellingen in hun beleidsplannen aan te geven op welke wijze ze samenwerking zoeken.

10. Groninger Forum.

Nu is het Groninger Museum onze voornaamste culturele icoon en attractie: straks moet ook het Groninger Forum zo'n rol gaan vervullen. Het Forum is de belichaming van de nieuwe cultuurnotagedachte omdat in dit gebouw op een vernieuwende wijze tussen verschillende partners wordt samengewerkt. De instellingen werken zowel in de frontals in de backoffice samen en realiseren hierdoor efficiencywinst, en komen tot nieuwe en vernieuwde producten. Ook wordt ingezet op het intensief betrekken van commerciële partners. Het concept speelt zowel in op vernieuwing in de kunsten, wetenschap als in consumentengedrag. De grenzen tussen disciplines verdwijnen, vernieuwing heeft plaats op de snijvlakken tussen disciplines. Om deze ontwikkeling te faciliteren en te stimuleren zijn multifunctionele en multidisciplinaire gebouwen en ruimtes nodig. Het Groninger Forum is een uniek podium waar altijd iets bijzonders gebeurt, waaraan de culturele instellingen een actieve bijdrage kunnen leveren. Daarnaast speelt het in op veranderende behoeften en gedrag bij het (potentiële) publiek. De "culturele burger" laat zich niet meer onderscheiden in "museumbezoeker", "theaterbezoeker" of filmbezoeker. De ruimte die het Groninger Forum in letterlijke zin in het stadscentrum gaat innemen betekent zodoende ook dat in figuurlijke zin ruimte wordt gecreëerd: ruimte voor vernieuwing, interdisciplinariteit en de historische eigenheid van Groningen. In het Forum worden educatieve publieksactiviteiten in de breedte geprogrammeerd. Er wordt ingezet op vernieuwende digitale presentatie en het gebruik van nieuwe (social) media.

11. Budgettaire kader.

Wij vinden kunst en cultuur van grote betekenis voor de stad. Door de recessie en de noodzakelijke bezuinigingen op de gemeente-uitgaven kunnen wij op dit moment niet garanderen dat het huidige structurele budgettaire kader voor de culturele sector wordt voortgezet. Bij de begroting 2012 komen wij hierop terug. Aan de huidige nota is incidenteel €625.000,-- per jaar toegevoegd, die eind 2012 wegvalt. Hierdoor is er minder budget te verdelen dan tijdens de vorige cultuurnota en zijn wij genoodzaakt om scherpe keuzes te maken in de wijze waarop het cultuurbudget wordt verdeeld.

12. Het subsidiegebouw.

Tot nu toe sloten wij aan bij de globale taak- en verantwoordelijkheidsverdeling die ten aanzien van cultuur bestond tussen de subsidiërende overheden: het Rijk subsidieert het aanbod (= productie), de provincie ondersteunt de spreiding van cultuuruitingen, de gemeente draagt zorg voor de lokale cultuurdeelname (bereik, educatie, talentontwikkeling) en voor de zichtbaarheid van en de vraag naar cultuur (podia en manifestaties). Of deze taakverdeling in de komende periode intact blijft zal moeten blijken.

Vanuit de ketengedachte geredeneerd ligt de verantwoordelijkheid van de gemeente primair binnen de schakels Educatie en Presentatie. Daarmee leggen we een stevig, voorwaardenscheppend fundament voor diverse vormen van productie in de stad,

waaronder de landelijke en in Groningen gehuisveste producerende gezelschappen.

Binnen het nieuwe subsidiegebouw onderscheiden we sinds de nota *Structuur in Cultuur* (1989) drie categorieën van culturele voorzieningen.

- Kernvoorzieningen maken voor de lange termijn onderdeel uit van het gemeentelijke beleid. Ze leggen met een breed aanbod voor een breed publiek de basis voor de culturele infrastructuur in de schakels Educatie (Muziekschool, Kunstencentrum, Bibliotheek- en archief) en Presentatie (CBK, Martiniplaza, OPSB, Groninger Museum). Initiatieven en activiteiten binnen de schakel Productie rekenen we niet tot de gemeentelijke kerninstellingen, maar beschouwen we als aanvullend en ondersteunen we meerjarig of incidenteel.

Specifieke voorzieningen geven door een specialisatie in product of doelgroep een specifieke kleuring aan het culturele klimaat. Een subsidietoekenning geldt voor vier jaar. Daarna wordt deze categorie opnieuw – en naar actuele inzichten – ingevuld. Specifieke instellingen leveren aanvullende activiteiten in de schakels Talentontwikkeling (werkplaatsen, productiehuizen en netwerkorganisaties) en Presentatie (musea, nichepodia, kleinschalige presentatie-initiatieven). Daarnaast kan een aantal kleinere, ook lokaal opererende initiatieven op het gebied van Productie (kleinere dans-, muziek- en toneelgezelschappen) worden ondersteund. Ook de taken die de Rijksgezelschappen op lokaal niveau uitvoeren op het gebied van cultuureducatie en talentontwikkeling rekenen wij tot de specifieke voorzieningen. Dit geldt ook voor een aantal grotere evenementen. Wij subsidiëren geen dubbelingen in het aanbod.

- Incidentele voorzieningen of activiteiten worden in principe eenmalig gerealiseerd, vaak via een projectmatige aanpak. Subsidiëring vindt plaats via het verstrekken van een eenmalige bijdrage, meestal na een inhoudelijke afweging waarbij de Kunstraad een rol speelt. Met behulp van incidentele subsidies stimuleren we samenwerking, experiment, innovatie en zichtbaarheid van cultuur in de stad.

13. Procedurebeschrijving.

13.1. Planning.

De huidige cultuurnotaperiode 2009-2012: Cultuurstad Groningen: *gewoon bijzonder!* loopt op 31 december 2012 af. Per 1 januari 2013 zal de nieuwe cultuurnota voor de periode 2013-2016 ingaan.

De hier beschreven beleidsuitgangspunten voor het toekomstige cultuurbeleid hebben wij ter kennisname aan u voorgelegd, om zo tot een gezamenlijk gedragen beginpunt voor de nieuwe beleidsnota Cultuur te komen. In mei zijn de uitgangspunten in een rondetafelgesprek met het culturele veld besproken. Hierna hebben we de Kadernota Cultuur afgerond. Direct na de zomervakantie leggen we deze voor aan de raad.

De planning ziet er als volgt uit:

1.	Vaststelling Kadernota	14 september 2011 raadsclie 28 september 2011 raad
2.	Adviesaanvraag Kunstraad podiumkunsten, beeldende kunst en accommodatie	juli 2011
3.	Advies podiumkunsten, beeldende kunst en accommodatie	oktober 2011
4.	Indienen beleidsplannen door instellingen	vóór 1 december 2011
5.	Pre-toets door OCSW/CMS	vóór 1 januari 2012
6.	Advies Kunstraad beoordeling beleidsplannen	voor 1 april 2012
7.	Concept-cultuurnota	juni/juli 2012
8.	Inspraakprocedure	sluiting september 2012
9.	Publicatie Nota van aanbieding	oktober 2012
10.	Vaststelling cultuurnota raadsclie en raad	september, november 2012.

13.2. Culturele instellingen.

Na vaststelling van deze kadernota door de gemeenteraad vragen wij de Groningse culturele instellingen voor 1 december 2011 een beleidsplan in te dienen voor de periode 2013-2016. De Kadernota evenals het advies van de Kunstraad betreffende podiumkunsten en beeldende kunst vormt voor de instellingen het richtsnoer bij het maken van hun meerjarige beleidsplannen. Ten behoeve van het opstellen van dit plan zullen wij een format ontwikkelen en aan de organisaties ter beschikking stellen.

13.3. Kunstraad.

Wij vragen de Kunstraad dit najaar advies uit te brengen over het stelsel van de podiumkunsten en de beeldende kunst. In relatie tot de Podiumkunsten vragen wij de Kunstraad een visie te formuleren op de situatie van de podiumkunsten in Groningen, vanuit het denkkader van de culturele keten. We vragen de Kunstraad daarbij speciale aandacht te hebben voor:

- de mogelijkheden voor talentontwikkeling in de Groningse situatie, daarbij rekening houdend met de landelijke ontwikkelingen;
- de samenhang in het aanbod op het gebied van toneel en dans (inclusief jeugdtheater);
- de mogelijkheden van programmatische afstemming tussen aanbieders onderling, tussen aanbieders en podia en tussen podia onderling;
- voor- en nadelen van een praktische krachtenbundeling op het gebied van de back-office (ondersteuning en organisatie);
- de grote lijnen van de huisvestingssituatie.

In relatie tot de Beeldende Kunst vragen wij de Kunstraad een visie te geven op de situatie in de beeldende kunst in Groningen, vanuit het denkkader van de culturele keten. We vragen de Kunstraad daarbij speciale aandacht te hebben voor:

- de samenhang op het gebied van aanbod, presentatie en publieksbenadering;
- de vergroting van de zichtbaarheid, de samenhang en het publieksbereik;
- een visie op de grote lijnen van de huisvestingssituatie.

Wij verwachten vooral een visie en een beleidsmatig advies op hoofdlijnen. We gaan er daarbij van uit dat de Kunstraad bij de totstandkoming van het advies gebruik maakt van de inbreng van het werkveld én van onafhankelijke deskundigen.

Wij vragen de Kunstraad de beleidsplannen van de culturele instellingen (van kernvoorzieningen, specifieke voorzieningen én gemeentelijke werkmaatschappijen) te beoordelen en hierover vóór 1 april 2012 advies uit te brengen aan het gemeentebestuur. Voordat de plannen van de instellingen aan de Kunstraad worden voorgelegd, worden ze door ons beoordeeld op financiën en bedrijfsvoering, mede op basis van de informatie die bij ons voor handen is over de bedrijfsvoering in de afgelopen jaren. Ook worden de plannen getoetst op de Code *Cultural Governance*. Plannen die de beide toetsen niet doorstaan worden niet aan de Kunstraad doorgezonden.

We laten dit jaar geen instellingen visiteren, zoals vier jaar geleden. Wij gaan ervan uit dat de meeste bevindingen van destijds nog overeind staan. Een nieuwe (intensieve) ronde van zelfevaluatie en externe beoordeling achten wij op dit moment niet haalbaar. Wij geven voorrang aan advisering op stelselniveau. Wel vragen we de instellingen zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de borging van de organisatie van hun werkprocessen en hierover in hun beleidsplan nader verslag te doen in de vorm van een terugblik op de verbeterpunten die vier jaar geleden zijn aangereikt.

Wij vragen de Kunstraad om de beleidsplannen te beoordelen op de volgende criteria (afgeleid van de eerdergenoemde beleidsdoelstellingen en aandachtspunten):

1. Artistieke kwaliteit en authenticiteit.
2. Stedelijk belang, af te meten aan:
 - a. plaats en (sleutel)functie binnen de Groningse culturele keten;
 - b. betekenis voor talentontwikkeling;
 - c. betekenis voor toerisme, economie en stedelijke samenleving;
 - d. bijdrage aan de "collectie Groningen".
3. Publieksbereik, af te meten aan:
 - a. betekenis voor cultuurbereik, -educatie en –participatie;
 - b. zichtbaarheid, toegankelijkheid en bereikbaarheid.
4. Cultureel ondernemerschap, af te meten aan:
 - a. allianties met bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties;
 - b. vermogen extern geld te genereren.
5. Cultural governance.
6. Grensoverschrijdende samenwerking (programmering, bedrijfsvoering, efficiency).

Een beleidsplan komt alleen in aanmerking voor meerjarige subsidie als aan bovengenoemde criteria wordt voldaan. Instellingen moeten daarnaast kunnen aantonen dat hun plannen organisatorisch en financieel zo complex zijn, dat die alleen kunnen worden uitgevoerd bij meerjarige financiering.

We vragen de Kunstraad om de beleidsplannen van de specifieke voorzieningen bij de beoordeling te voorzien van een kwalificering, te weten:

- A. subsidiabel met prioriteit;
- B. subsidiabel;
- C. niet-subsidiabel.

Daarnaast vragen wij de Kunstraad (net als vier jaar geleden) om een totaaladvies met betrekking tot het beschikbare budget en de gewenste verdeling hiervan. Wij vragen de Kunstraad daarbij zich zo nodig ook uit te spreken over het realiteitsgehalte van de begrotingen die door de instellingen worden ingediend bij hun beleidsplan.

13.4. Communicatie.

Het communicatietraject voor de kadernota cultuur 2013-2016 *Ruimte voor vernieuwing, vernieuwing voor ruimte* ziet er als volgt uit:

- direct na vaststelling van de kadernota in het college in juli 2011 maken we via een advertentie in de Gezinsbode de indieningstermijn voor meerjarige subsidieaanvragen bekend. Daarnaast informeren wij de culturele instellingen schriftelijk en via de digitale nieuwsbrief over de kadernota en de deadline voor het indienen van subsidieaanvragen. Wij zetten de kadernota online op de gemeentelijke website www.groningen.nl/cultuur zodat niet alleen de gesubsidieerde instellingen, maar het bredere culturele en maatschappelijke veld hiervan kennis kan nemen.
- direct na vaststelling van de kadernota in de raad van september 2011 sturen wij de definitieve kadernota toe met de aanbiedingsbrief om een subsidieaanvraag in te dienen voor de periode 2013-2016. Tevens informeren wij de instellingen schriftelijk en digitaal over de adviesaanvraag aan de Kunstraad over het podiumbestel en beeldende kunst.
- in december 2011 vragen wij advies aan de Kunstraad over de ingediende subsidieaanvragen en de bijbehorende beleidsplannen. Wij informeren de instellingen die het betreft schriftelijk en digitaal over deze Adviesaanvraag.
- halverwege 2012 stellen wij de ontwerp-cultuurnota 2013-2016 vast en leggen deze ter inspraak voor. Het inspraaktraject duurt tot half september 2012. Wij informeren de culturele instellingen over de inspraakprocedure.